

Međunarodni sud za krivično
gonjenje osoba odgovornih za
teška kršenja međunarodnog
humanitarnog prava počinjena
na teritoriji bivše Jugoslavije
od 1991. godine

Predmet br. IT-95-5/18-T
Datum: 29. mart 2011.
Original: engleski

PRED PRETRESNIM VIJEĆEM

U sastavu: sudija O-Gon Kwon, predsjedavajući
sudija Howard Morrison
sudija Melville Baird
sudija Flavia Lattanzi, rezervni sudija

Sekretar: g. John Hocking

Odluka od: 29. marta 2011. godine

TUŽILAC

protiv

RADOVANA KARADŽIĆA

JAVNO

**ODLUKA PO ZAHTJEVIMA OPTUŽENOG BROJ 37-42 U VEZI S KRŠENJEM
ODREDBI PRAVILA O OBJELODANJIVANJU I DJELIMIČNO SUPROTNO
MIŠLJENJE SUDIJE KWONA**

Tužilaštvo

g. Alan Tieger
gđa Hildegard Uertz-Retzlaff

Optuženi

g. Radovan Karadžić

Branilac u pripravnosti

g. Richard Harvey

OVO PRETRESNO VIJEĆE Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine (dalje u tekstu: Međunarodni sud) rješava po "Trideset sedmom zahtjevu optuženog za utvrđivanje kršenja odredbi pravila o objelodanjivanju i pravnim sredstvima", koji je kao javan s povjerljivim dodatkom podnijet 7. februara 2011. godine (dalje u tekstu: Trideset sedmi zahtjev), "Trideset osmom zahtjevu optuženog za utvrđivanje kršenja objelodanjivanja i pravnim sredstvima", koji je kao javan s povjerljivim dodacima podnijet 8. februara 2011. godine, "Trideset devetom zahtjevu optuženog za utvrđivanje kršenja objelodanjivanja i pravnim sredstvima", koji je kao javan s povjerljivim dodacima podnijet 9. februara 2011. godine (dalje u tekstu: Trideset deveti zahtjev), "Četrdesetom zahtjevu optuženog za utvrđivanje kršenja odredbi pravila o objelodanjivanju i pravnim sredstvima", koji je kao javan podnijet 10. februara 2011. godine (dalje u tekstu: Četrdeseti zahtjev), "Četrdeset i prvom zahtjevu optuženog za utvrđivanje kršenja objelodanjivanja i pravnim sredstvima", koji je kao javan s povjerljivim dodacima podnijet 11. februara 2011. godine (dalje u tekstu: Četrdeset i prvi zahtjev) i "Četrdeset drugom zahtjevu optuženog za utvrđivanje kršenja objelodanjivanju i pravnim sredstvima", koji je kao javan s povjerljivim dodacima podnijet 16. februara 2011. godine (dalje u tekstu: Četrdeset drugi zahtjev) (zajedno dalje u tekstu; Zahtjevi) i ovim donosi odluku u vezi s tim.

I. Argumenti strana

A. Trideset i sedmi zahtjev

1. U Trideset sedmom zahtjevu optuženi tvrdi da je tužilaštvo prekršilo odredbe pravila 68 Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog suda (dalje u tekstu: Pravilnik) utoliko što mu nije objelodanilo dva dokumenta čim je to bilo moguće.¹ Prvi dokument je izvještaj o razgovoru sa jednim pripadnikom srpske paravojne grupe koji je tužilaštvo obavilo 2000. godine (dalje u tekstu. Izvještaj o razgovoru), a drugi dokument je memorandum Ujedinjenih nacija u vezi sa sastankom kome je marta 1994. godine prisustvovao Momčilo Krajišnik (dalje u tekstu. Memorandum UN). Optuženi tvrdi da mu ti dokumenti nisu objelodanjeni "čim je to bilo moguće" jer mu nisu dostavljeni sve do 31. januara 2011. godine, iako je vjerovatno da su već nekoliko godina u posjedu tužilaštva.²

¹ Trideset sedmi zahtjev, par. 1.

² Trideset sedmi zahtjev, par. 1-2, 11.

2. Optuženi tvrdi da ti dokumenti sadrže informacije koje bi mogle biti u suprotnosti sa jednim brojem navoda iz Treće izmijenjene optužnice vezane za navode da je planirao, podstakao i naredio uzimanje vojnih posmatrača i pripadnika mirovnih snaga UN za taoce, da je rukovodstvo bosanskih Srba bezrazložno opstruiralo kretanje humanitarnih konvoja i da je rukovodstvo bosanskih Srba u svakom trenutku vršilo kontrolu nad VRS-om.³ Takođe tvrdi da Izvještaj o razgovoru sadrži olakšavajuće elemente pošto ukazuje na to da je rukovodstvo bosanskih Srba učestvovalo u navodnom uzimanju talaca nakon što je postalo *fait accompli* i da je oslobađajuća priroda dokumenata pokazana njihovim objelodanjivanjem od strane tužilaštva na osnovu pravila 68.⁴ Pored toga, optuženi tvrdi da mu je nanijeta šteta ovim kasnim objelodanjivanjem jer nije mogao procijeniti ta dokumenta prilikom pripreme za suđenje i izrade opšte strategije odbrane i nije mogao da koristi ta dokumenta i/ili da ih predstavi tokom svog unakrsnog ispitivanja svjedoka koji su već svjedočili, uključujući svjedoke "taoce" i KDZ450.⁵ Stoga on traži da Vijeće utvrdi da je tužilaštvo prekršilo pravilo 68 utoliko što nije objelodanilo ta dva dokumenta čim je to bilo moguće i da privremeno prekine suđenje na tri mjeseca prije početka izvođenja dokaza tužilaštva koje se odnosi na navodno zauzimanje opština u Bosni i Hercegovini.⁶ On tvrdi da će to omogućiti tužilaštvu da "u potpunosti pridržava pravila 68" tako da on ne bi bio prisiljen da unakrsno ispituje buduće svjedoke "bez korištenja povlastice objelodanjivanja na koju ima pravo".⁷ Konačno, optuženi traži da se Memorandum UN prihvati bez posredstva svjedoka kako bi se umanjila šteta koja je načinjena njegovim kasnim objelodanjivanjem.⁸

3. Dana 14. februara 2011. godine tužilaštvo je podnijelo "Odgovor tužilaštva na Trideset sedmi, Trideset osmi i Trideset deveti Karadžićev zahtjev za utvrđivanje kršenja odredbi pravila o objelodanjivanju i pravnim sredstvima sa Dodatkom A" (dalje u tekstu: Odgovor na Trideset sedmi, Trideset osmi i Trideset deveti zahtjev). Ono tvrdi da Trideset sedmi zahtjev treba da bude odbačen pošto ta dokumenta ne spadaju u okvir pravila 68(i) i da su dostavljena optuženom "jer su možda relevantni za pitanja vezana za izvođenje dokaza odbrane" čak iako oni striktno ne spadaju u okvire pravila 68(i).⁹

³ Trideset sedmi zahtjev, par. 4, 7-8.

⁴ Trideset sedmi zahtjev, par. 4, 10.

⁵ Trideset sedmi zahtjev, par. 1, 5, 9, 11.

⁶ Trideset sedmi zahtjev, par. 15.

⁷ Trideset sedmi zahtjev, par. 15.

⁸ Trideset sedmi zahtjev, par. 17.

⁹ Odgovor na Trideset sedmi, Trideset osmi i Trideset deveti zahtjev, par. 1, 4.

4. Tužilaštvo iznosi određene argumente o tome zašto nijedan od dokumenata "ne sugerirše nevinost ili olakšava krivicu optuženog ili ne podriva tezu koju je tužilaštvo iznijelo tokom suđenja" ili nije u suprotnosti sa dokazima koji su već izvedeni u predmetu.¹⁰ Ono tvrdi da, čak iako Vijeće utvrdi da je tužilaštvo prekršilo svoje obaveze o objelodanjivanju, optuženi nije dokazao nikakvu štetu.¹¹ Tužilaštvo tvrdi da nije bilo razloga zašto bi optuženi bio spriječen da se bavi navodno oslobađajućim pitanjima iz tih dokumenata sa svjedocima koji su već svjedočili, čak i ako nije imao ta dokumenta u tom trenutku.¹² Potkrepljujući svoju tvrdnju, tužilaštvo kaže da je optuženi u svom posjedu već imao dokumenta koja se odnose na sporazum o slobodi kretanja konvoja, a da u vezi sa navodnim uzimanjem talaca, kao "direktni učesnik, on mora biti svjestan razmjere sopstvene uloge u događajima i u stanju je da shodno tome organizuje svaku očitu odbranu".¹³ Pored toga, u vezi sa Izvještajem o razgovoru, ono tvrdi da, ako je potrebno, optuženi može da pozove osobu koja je dala tu izjavu tokom izvođenja dokaza odbrane.¹⁴

B. Trideset osmi zahtjev

5. U Trideset osmom zahtjevu optuženi tvrdi da je tužilaštvo prekršilo odredbe pravila 66(B) i 68 Pravilnika odloženim objelodanjivanjem jednog dokumenta.¹⁵ Dokument u pitanju je transkript presretnutog razgovora između Momčila Mandića i pukovnika Gagovića u maju 1992. godine (dalje u tekstu: Presretnuti razgovor). Optuženi tvrdi da Presretnuti razgovor nije objelodanjen "čim je to bilo moguće" jer mu nije dostavljen sve do 31. januara 2011. godine, čak iako je vjerovatno da je nekoliko godina u posjedu tužilaštva.¹⁶ Optuženi tvrdi da Presretnuti razgovor ima oslobađajući karakter pošto sadrži informacije koje sugeriraju: (i) da su muslimanske snage pucale u smjeru sarajevskog aerodroma, (ii) da je granatiranje Sarajeva maja 1992. bio odgovor na paljbu snaga bosanskih Muslimana koja je inicirala sukobe, i (iii) na određeni način je u kontradikciji s navodom da je rukovodstvo bosanskih Srba bezrazložno opstruiralo kretanje konvoja.¹⁷

¹⁰ Odgovor na Trideset sedmi, Trideset osmi i Trideset deveti zahtjev, par. 4-9.

¹¹ Odgovor na Trideset sedmi, Trideset osmi i Trideset deveti zahtjev, par. 1, 18-19.

¹² Odgovor na Trideset sedmi, Trideset osmi i Trideset deveti zahtjev, par. 19-20.

¹³ Odgovor na Trideset sedmi, Trideset osmi i Trideset deveti zahtjev, par. 19-20.

¹⁴ Odgovor na Trideset sedmi, Trideset osmi i Trideset deveti zahtjev, par. 19.

¹⁵ Trideset osmi zahtjev, par. 1.

¹⁶ Trideset osmi zahtjev, par. 1-2, 9.

¹⁷ Trideset osmi zahtjev, par. 3-5.

6. Optuženi takođe tvrdi da je oslobađajuća priroda ovog dokumenta pokazana njegovim objelodanjivanjem od strane tužilaštva na osnovu pravila 68.¹⁸ Pored toga, optuženi tvrdi da je ovo kasno objelodanjivanje išlo njemu na štetu pošto mu taj dokument nije bio dostupan prilikom pripreme za suđenje i razvijanja njegove sveukupne strategije odbrane i nije mogao da koristi Presretnuti razgovor tokom svog unakrsnog ispitivanja Momčila Mandića.¹⁹ On ponavlja svoj zahtjev da Vijeće utvrdi da je tužilaštvo prekršilo pravilo 68 utoliko što nije objelodanilo Presretnuti razgovor čim je to praktično bilo moguće i da privremeno prekine suđenje na tri mjeseca.²⁰

7. Pored toga, on tvrdi da je neobjelodanjivanjem Presretnutog razgovora u ranijoj fazi takođe prekršeno pravilo 66(B) jer je on oktobra 2010. godine podnio zahtjev za pregled svih presretnutih razgovora i da je novembra 2010. godine tužilaštvo "tvrdilo da su objelodanjeni svi relevantni presretnuti razgovori".²¹ Konačno, on traži da se Presretnuti razgovor "označi radi identifikacije i prihvati bez posredstva svjedoka ukoliko kasnije bude potvrđena njegova autentičnost, kako bi se umanjila šteta".²²

8. Tužilaštvo tvrdi da Trideset osmi zahtjev treba da bude odbačen pošto Presretnuti razgovor ne spada u okvire pravila 68(i) i da je taj dokument dostavljen optuženom jer je možda "relevantan za pitanja vezana za izvođenje dokaza odbrane", premda strogo ne potpada pod pravilo 68(i).²³ Tužilaštvo tvrdi da Presretnuti razgovor "ne sugeriše nevinost ili olakšava krivicu optuženog ili ne podriva tezu koju je tužilaštvo iznijelo tokom suđenja".²⁴ Ono tvrdi da, u svakom slučaju, optuženi nije pokazao postojanje bilo kakve štete.²⁵ Ono takođe tvrdi da je tvrdnja optuženog da bi koristio Presretnuti razgovor tokom unakrsnog ispitivanja Momčila Mandića kako bi pokrenuo pitanje konvoja i granatiranja aerodroma od strane muslimanskih snaga kontradiktorna utoliko što on nije koristio jedan presretnuti razgovor iz istog perioda u kom je bio uključen Mandić, koji je sadržao "gotovo identične informacije" o tim pitanjima.²⁶

¹⁸ Trideset osmi zahtjev, par. 7.

¹⁹ Trideset osmi zahtjev, par. 9-10.

²⁰ Trideset osmi zahtjev, par. 12-13.

²¹ Trideset osmi zahtjev, par. 8.

²² Trideset osmi zahtjev, par. 15.

²³ Odgovor na Trideset sedmi, Trideset osmi i Trideset deveti zahtjev, par. 1, 4.

²⁴ Odgovor na Trideset sedmi, Trideset osmi i Trideset deveti zahtjev, par. 4, 10-11.

²⁵ Odgovor na Trideset sedmi, Trideset osmi i Trideset deveti zahtjev, par. 1.

²⁶ Odgovor na Trideset sedmi, Trideset osmi i Trideset deveti zahtjev, par. 21, gdje se poziva na presretnuti razgovor sa brojem 31755 na osnovu pravila 65ter.

9. Tužilaštvo kaže da je, nasuprot tvrdnji optuženog, ono poštovalo njegov zahtev na osnovu pravila 66(B) da pregleda "sve presretnute razgovore" i da je on obaviješten još u novembru 2009. godine i ponovo u novembru 2010. godine da postoji dosje "Presretnuti razgovori" u opštoj zbirci sistema elektronskog objelodanjivanja i da se Presretnuti razgovor mogao pronaći u tom dosjeu.²⁷

C. Trideset deveti zahtjev

10. U Trideset devetom zahtjevu optuženi tvrdi da je tužilaštvo prekršilo odredbe pravila 68 Pravilnika odloženim objelodanjivanjem jednog dokumenta.²⁸ Taj dokument je izjava koju je tužilaštvu novembra 2003. godine dao službenik Odsjeka za sudsku medicinu bosanskog Ministarstva unutrašnjih poslova (dalje u tekstu: Izjava). Optuženi tvrdi da Izjava nije objelodanjena "čim je to bilo moguće", pošto mu nije dostavljena do 31. januara 2011. godine, iako je bila u posjedu tužilaštva od 2003. godine.²⁹ Optuženi tvrdi da Izjava sadrži informacije o više zločina počinjenih protiv srpskih civila u Sarajevu od strane pripadnika vojske bosanskih Muslimana, da "na izvjestan način pokazuje da je srpsko granatiranje predstavljalo odgovor na muslimanske napade, da je ABiH lažno optuživala Srbe za istu vrstu zločina" za koje je on optužen u Optužnici i da su vojne operacije u Sarajevu predstavljale legitimni vojni cilj koji "na izvjestan način pobija navod da su granatiranje i snajperska paljba u civilnim područjima Sarajeva bili neselektivni".³⁰ On ponavlja svoj zahtjev da Vijeće zaključi da je tužilaštvo prekršilo odredbe pravila 68 utoliko što Izjavu nije objelodanilo čim je to bilo moguće i da privremeno prekine suđenje na tri mjeseca.³¹

11. Tužilaštvo tvrdi da treba odbaciti Trideset deveti zahtjev pošto Izjava ne spada u okvire pravila 68(i) i da je dokument dostavljen optuženom pošto može biti "relevantan za pitanja vezana za izvođenje dokaza odbrane", premda strogo ne potpada pod pravilo 68(i).³² Tužilaštvo tvrdi da Izjava "ne sugerise nevinost ili olakšava krivicu optuženog ili ne podriva tezu koju je tužilaštvo iznijelo tokom suđenja".³³ Ono tvrdi da, u svakom slučaju, optuženi nije pokazao da je nastupila šteta.³⁴ Tužilaštvo smatra da optuženi nije spriječen da sa

²⁷ Odgovor na Trideset sedmi, Trideset osmi i Trideset deveti zahtjev, par. 15-17.

²⁸ Trideset deveti zahtjev, par. 1. Trideset deveti zahtjev, par.

²⁹ Trideset deveti zahtjev, par. 2, 5.

³⁰ Trideset deveti zahtjev, par. 4.

³¹ Trideset deveti zahtjev, par. 8-9-

³² Odgovor na Trideset deveti zahtjev, par. 1, 4.

³³ Odgovor na Trideset deveti zahtjev, par. 4, 12-14..

³⁴ Odgovor na Trideset deveti zahtjev, par. 1.

svjedocima koji su već svjedočili istraži pitanja u dokumentu za koje se tvrdi da su oslobađajuća čak iako nije imao Izjavu, a on također može da pozove osobu koja je dala Izjavu kao svjedoka tokom izvođenja dokaza odbrane, ako je to potrebno.³⁵

D. Četrdeseti zahtjev

12. U Četrdesetom zahtjevu optuženi tvrdi da je tužilaštvo prekršilo odredbe pravila 66(B) i 68 Pravilnika odloženim objelodanjivanjem dva dokumenta. Prvi dokument je telefaks koji je Patrick Rechner uputio savjetniku za civilna pitanja Ujedinjenih nacija u Sarajevu, u maju 1995. godine (dalje u tekstu: Telefaks), a drugi je članak koji se odnosi na napad na pijaci Markale 28. avgusta 1995. godine (dalje u tekstu: Izvještaj o Markalama). Optuženi tvrdi da ti dokumenti nisu objelodanjeni "čim je to bilo moguće" jer mu nisu dostavljeni sve do 3. februara 2011. godine, iako je vjerovatno da su oni već nekoliko godina u posjedu tužilaštva.³⁶ On tvrdi da je Telefaks oslobađajući pošto na određeni način pokazuje da je rukovodstvo bosanskih Srba bilo za to da se prekine sa snajperskim dejstvima u Sarajevu.³⁷ Pored toga, on tvrdi da je neobjelodanjivanje Telefaksa prekršilo odredbe pravila 66(B) jer je on juna 2010. godine podnio zahtjev za kopije svih dokumenata čiji su autori svjedoci tužilaštva, a da mu ovaj dokument nije objelodanjen prije svjedočenja Rechnera.³⁸ Optuženi tvrdi da je Izvještaj o Markalama također oslobađajući jer ukazuje na odbijanje odgovornosti od strane bosanskih Srba za granatiranje pijace Markale 28. avgusta 1995. godine i da je Ratko Mladić predložio formiranje zajedničke komisije za istragu incidenta.³⁹

13. Optuženi tvrdi da je ovo kasno objelodanjivanje išlo na njegovu štetu jer nije mogao procijeniti dokumenta prilikom pripreme za suđenje i izrade njegove opšte strategije odbrane i nije mogao da koristi Telefaks i/ili da ga podnese na prihvatanje tokom unakrsnog ispitivanja Rechnera.⁴⁰ On ponavlja zahtjev da Vijeće utvrdi da je tužilaštvo prekršilo odredbe pravila 66(B) i 68 utoliko što nije objelodanilo ova dva dokumenta čim je to bilo moguće i da privremeno prekine suđenje na tri mjeseca⁴¹ Konačno, on tvrdi da bi kao pravni lijek ta dva dokumenta trebala da budu prihvaćena bez posredstva svjedoka.⁴²

³⁵ Odgovor na Trideset deveti zahtjev, par. 22.

³⁶ Četrdeseti zahtjev, par. 1-2, 7.

³⁷ Četrdeseti zahtjev, par. 5.

³⁸ Četrdeseti zahtjev, par. 6.

³⁹ Četrdeseti zahtjev, par. 3-5, 8.

⁴⁰ Četrdeseti zahtjev, par. 7,10.

⁴¹ Četrdeseti zahtjev, par. 12-13.

⁴² Četrdeseti zahtjev, par. 14.

14. Dana 23. februara 2011. godine tužilaštvo je podnijelo "Odgovor tužilaštva na Karadžićev četrdeseti zahtjev za utvrđivanje kršenja odredbi pravila o objelodanjivanju sa dodatkom A (dalje u tekstu: Odgovor na četrdeseti zahtjev). Tužilaštvo prihvata da dokumenti na koje upućuje Četrdeseti zahtjev sadrže "određeni materijal marginalne oslobađajuće vrijednosti", ali tvrdi da optuženi nije naveo konkretnu štetu koja je proistekla iz njihovog objelodanjivanja.⁴³ Potkrepljujući svoju tvrdnju, tužilaštvo kaže da je materijal koji je sadržan u ovim dokumentima "gotovo identičan" s materijalom koji je već u posjedu optuženog, od kojeg je jedan dio već prihvaćen u ovom predmetu.⁴⁴ Ono tvrdi da po toj osnovi nema temelja za tvrdnju optuženog da nije mogao da procjeni ove dokumente "prilikom pripreme za suđenje i izrade njegove opšte strategije odbrane".⁴⁵ Tužilaštvo se ne protivi da se bilo koji od ta dva dokumenta uvrsti u spis bez posredstva svjedoka iako tvrdi da oni "ne dodaju ništa suštinsko onome što je već uvršteno u spis".⁴⁶

15. Tužilaštvo smatra da nije bilo kršenja pravila 66(B) imajući u vidu da nema vremenske obaveze u vezi sa objelodanjivanjem materijala na osnovu pravila 66(B) i da je ono radilo u dobroj namjeri kako bi postupilo po konkretnom zahtjevu za svim dokumentima čiji su autori svjedoci, ali da nije identifikovalo taj konkretni dokument jer njihove računarske pretrage nisu identifikovale ime svjedoka imajući u vidu nejasnoću imena koje je ispisano rukom.⁴⁷

E. Četrdeset prvi zahtjev

16. U Četrdeset prvom zahtjevu optuženi tvrdi da je tužilaštvo prekršilo odredbe pravila 68 Pravilnika odloženim objelodanjivanjem jednog dokumenta.⁴⁸ Dokument je transkript razgovora sa službenikom Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske 2005. godine (dalje u tekstu: Transkript). Optuženi tvrdi da Transkript nije objelodanjen "čim je to bilo moguće", pošto mu nije dostavljen do 10. februara 2011. godine, iako je bio u posjedu tužilaštva od 2005. godine.⁴⁹ On tvrdi da transkript sadrži informacije koje sugerišu da su vlasti bosanskih Srba pokušavale da spriječe zločine koje su počinili pripadnici paravojnih snaga i da ih uhapse zbog tih zločina i da je to olakšavajuća okolnost pošto pobija navod da je optuženi pripadao udruženom zločinačkom poduhvatu zajedno sa paravojnim grupama i da je

⁴³ Odgovor na četrdeseti zahtjev, par. 1.

⁴⁴ Odgovor na četrdeseti zahtjev, par. 3, 5. upućuje se na D1026 i P2289.

⁴⁵ Odgovor na četrdeseti zahtjev, par. 3, 8, 16.

⁴⁶ Odgovor na četrdeseti zahtjev, 3, 7, 17.

⁴⁷ Odgovor na četrdeseti zahtjev, par. 10-11.

⁴⁸ Četrdeset prvi zahtjev, par. 1.

⁴⁹ Četrdeset prvi zahtjev, par. 2, 5.

odgovoran zato što nije kaznio te zločine.⁵⁰ Optuženi tvrdi da je ovo kasno objelodanjivanje išlo na njegovu štetu jer nije mogao procijeniti dokument prilikom pripreme za suđenje i izrade opšte strategije odbrane i nije mogao da koristi Transkript prilikom unakrsnog ispitivanja Momčila Mandića.⁵¹ On ponavlja zahtjev da Vijeće utvrdi da je tužilaštvo prekršilo pravilo 68 utoliko što nije objelodanilo dokument čim je to bilo moguće, ali ne traži dodatno odlaganje imajući u vidu nedavni privremeni prekid suđenja od šest nedjelja koje je odobrilo Vijeće.⁵²

17. Dana 23. februara 2011. godine, tužilaštvo je podnijelo "Objedinjeni odgovor na Karadžićev Četrdeset prvi i Četrdeset drugi zahtjev za utvrđivanje kršenja odredbi pravila o objelodanjivanju" (dalje u tekstu: Odgovor na Četrdeset prvi i Četrdeset drugi zahtjev). Tužilaštvo potvrđuje da Transkript sadrži "određeni materijal marginalne oslobađajuće vrijednosti", ali tvrdi da optuženi nije naveo stvarnu štetu koja je proistekla iz njegovog objelodanjivanja.⁵³ Potkrepljujući ovu tvrdnju ono iznosi argument da oslobađajući materijal koji se odnosi na mjere preduzete protiv nezakonitog postupanja pripadnika paravojskih snaga ne donosi ništa novo i da su druge "mnogo detaljnije i opširnije informacije o tom pitanju" već duže vremena u posjedu optuženog.⁵⁴ Ono odbacuje tvrdnju da je optuženom nanijeta šteta zato što nije bio u mogućnosti da koristi oslobađajuće informacije iz ovog dokumenta tokom unakrsnog ispitivanja Momčila Mandića, pošto je njegovo "svjedočenje po oslobađajućim temama navedenim u Četrdeset prvom zahtjevu bilo konsistentno" s Transkriptom.⁵⁵ Ono takođe osporava tvrdnju da ovaj dokument sadrži informacije da su policajci koji su počinili zločine bili krivično gonjeni ili da ovaj dokument opovrgava navode da optuženi nije kaznio zločine koje je počinila policija.⁵⁶

F. Četrdeset drugi zahtjev

18. U Četrdeset drugom zahtjevu, optuženi tvrdi da je tužilaštvo prekršilo odredbe pravila 68 Pravilnika odloženim objelodanjivanjem "dnevnika koji je pisala istaknuta osoba koja je

⁵⁰ Četrdeset prvi zahtjev, par. 3-4.

⁵¹ Četrdeset prvi zahtjev, par. 4-5.

⁵² Četrdeset prvi zahtjev, par. 9-10.

⁵³ Odgovor na Četrdeset prvi i Četrdeset drugi zahtjev, par. 1.

⁵⁴ Odgovor na Četrdeset prvi i Četrdeset drugi zahtjev, par. 2, 5-6.

⁵⁵ Odgovor na Četrdeset prvi i Četrdeset drugi zahtjev, par. 2.

⁵⁶ Odgovor na Četrdeset prvi i Četrdeset drugi zahtjev, par. 8-9.

1992. godine posjetila Sarajevo" (dalje u tekstu: Dnevnik).⁵⁷ Optuženi tvrdi da dnevnik nije objelodanjen "čim je to bilo moguće" s obzirom na to da mu nije dostavljen do 14. februara 2011. godine i pored toga što je u posjedu tužilaštva od 2002. godine.⁵⁸ On tvrdi da su dijelovi dnevnika oslobađajući pošto u izvjesnoj mjeri opovrgavaju navode da su snage bosanskih Srba neselektivno i nesrazmjerno pucale na Sarajevo i da su počinioci bili pod njegovom kontrolom.⁵⁹ On tvrdi da mu je nanijeta šteta tim kasnim objelodanjivanjem jer nije mogao procijeniti dokument prilikom pripreme za suđenje i izrade opšte strategije odbrane i nije mogao da koristi Dnevnik tokom unakrsnog ispitivanja jednog broja svjedoka koji su svjedočili u vezi s granatiranjem Sarajeva 1992. godine.⁶⁰ On ponavlja svoj zahtjev da Vijeće utvrdi da je tužilaštvo prekršilo pravilo 68 utoliko što nije objelodanilo dokument čim je to bilo moguće, ali ne traži dodatno odlaganje imajući u vidu nedavni privremeni prekid suđenja od šest nedjelja koje je odobrilo Vijeće.⁶¹

19. Tužilaštvo potvrđuje da Dnevnik sadrži određeni oslobađajući materijal, ali osporava tvrdnju optuženog da mu je nanijeta šteta utoliko što nije bio u mogućnosti da koristi oslobađajuće informacije sadržane u tom dokumentu tokom unakrsnog ispitivanja svjedoka tužilaštva.⁶² Potkrepljujući ovu tvrdnju tužilaštvo tvrdi da je optuženi "već zauzeo isti stav po svakom od oslobađajućih aspekata Dnevnika tokom svojih unakrsnih ispitivanja" i da je "dugo bio u posjedu konkretnijih dokumentarnih dokaza" po pitanjima pokrenutim u Dnevniku.⁶³ Tužilaštvo zaključuje da, u svakom slučaju, autor Dnevnika može biti pozvan kao svjedok odbrane.⁶⁴

II. Mjerodavno pravo

20. Pravilo 68 Pravilnika određuje stalnu obavezu tužilaštva da "odbrani objelodani[...] sve materijale koji po njegovim stvarnim saznanjima mogu upućivati na nevinost, odnosno ublažiti

⁵⁷ Četrdeset drugi zahtjev, par. 1.

⁵⁸ Četrdeset drugi zahtjev, par. 1-2.

⁵⁹ Četrdeset drugi zahtjev, par. 3.

⁶⁰ Četrdeset drugi zahtjev, par. 5-6.

⁶¹ Četrdeset drugi zahtjev, par. 8-9.

⁶² Odgovor na Četrdeset drugi zahtjev, par. 11.

⁶³ Odgovor na Četrdeset drugi zahtjev, par. 11-13, 15.

⁶⁴ Odgovor na Četrdeset drugi zahtjev, par. 19.

krivicu optuženog ili uticati na vjerodostojnost dokaza optužbe".⁶⁵ Kako bi se utvrdilo kršenje ove obaveze od strane tužilaštva, optuženi mora "iznijeti *prima facie* dokaze o mogućem ekskulpatornom ili ublažujućem karakteru traženog materijala".⁶⁶ Pretresno vijeće je prethodno već iznijelo sudsku praksu Žalbenog vijeća o razmjeru i primjeni obaveze objelodanjivanja oslobađajućeg materijala na osnovu pravila 68 "što je prije moguće".⁶⁷ Ta diskusija se ovdje neće ponavljati.

21. Pravilo 68*bis* predviđa da Pretresno vijeće može odlučiti, *proprio motu* ili na zahtjev jedne od strana, koje će se sankcije izreći strani koja nije ispunila svoje obaveze objelodanjivanja po odredbama Pravilnika. Prilikom utvrđivanja odgovarajućeg pravnog sredstva (ako je potrebno) Vijeće mora razmotriti da li optuženom jeste ili nije nanesena šteta relevantnim kršenjem tih odredbi.⁶⁸

22. Vijeće takođe podsjeća da pravilo 89(C) Pravilnika predviđa da "[v]ijeće može prihvatiti bilo koji relevantan dokaz za koji smatra da ima dokaznu vrijednost" i s time dopušta prihvatanje dokaza direktno iz sudnice, bez potrebe da se oni uvode preko svjedoka.⁶⁹ Ukoliko se ne ispune odredbe pravila 89(C), Vijeće zadržava svoje diskreciono pravo vezano za prihvatanje dokaza, što uključuje mogućnost da isključi dokaze ukoliko je potreba za obezbjeđivanjem pravičnog suđenja znatno premašuje njihovu dokaznu vrijednost u skladu s pravilom 89(D).⁷⁰ U skladu sa "Nalogom u vezi s procedurom za vođenje sudskog postupka", koji je Vijeće donijelo 8. oktobra 2009. godine (dalje u tekstu. Nalog), strana koja zatraži prihvatanje dokaza bez posredstva svjedoka će:

- i) dati kratak opis dokumenta za koji traži da bude uvršten u spis; ii) jasno naznačiti relevantnost i dokaznu vrijednost svakog dokumenta; iii) objasniti kako se taj dokument uklapa u tezu te strane, i iv) navesti pokazatelje autentičnosti tog dokumenta.⁷¹

⁶⁵ Odluka po Zahtjevu optuženog da se odrede rokovi za objelodanjivanje, 1. oktobar 2009. godine (dalje u tekstu: Odluka o određivanju rokova za objelodanjivanje), par. 19, gdje se upućuje na *Tužilac protiv Blaškića*, predmet br. IT-95-14-A, Drugostepena presuda, 29. juli 2004. godine (dalje u tekstu: Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*), par. 267.

⁶⁶ *Tužilac protiv Kordića i Čerkeza*, predmet br. IT-65-14/2-A, Drugostepena presuda, 17. decembar 2004. (dalje u tekstu: Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*), par. 179.

⁶⁷ Odluka po Sedamnaestom zahtjevu optuženog za utvrđivanje kršenja objelodanjivanja i pravnim sredstvima, 29. septembar 2010. godine, par. 14-17.

⁶⁸ Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 179, Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 268.

⁶⁹ Odluka o određivanju rokova za objelodanjivanje, par. 10. Odluka po Drugom zahtjevu tužilaštva za prihvatanje zapisnika skupštine bosanskih Srba bez posredstva svjedoka. 5. oktobar 2010. godine (dalje u tekstu: Odluka po Drugom zahtjevu za prihvatanje dokaza bez prisustva svjedoka), par. 5-7.

⁷⁰ Odluka po Drugom zahtjevu za prihvatanje dokaza bez prisustva svjedoka, par. 6.

⁷¹ Nalog, Dodatak A, Dio VII, par. R.

III. Diskusija

A. Trideset sedmi zahtjev

23. Nakon što je pregledalo odabrane stranice Izvještaja o razgovoru na koji se upućuje Trideset sedmim zahtjevom,⁷² Vijeće smatra da je tvrdnja da su samo jedan ili dva vojnika UNPROFOR-a uhvaćeni bez ovlaštenja⁷³ ne potkrepljuje nužno tezu optuženog da je rukovodstvo bosanskih Srba učestvovalo u navodnom uzimanju talaca osoblja Ujedinjenih nacija tek nakon što je to postao "*fait accompli*".⁷⁴ Međutim, on sugerije da je barem u jednom slučaju do zarobljavanja vojnika UNPROFOR-a došlo bez ovlaštenja i stoga je potencijalno oslobađajuće u vezi sa navodom da je optuženi planirao, podstakao i naložio uzimanje talaca.

24. Mada Memorandum UN sugerije da je rukovodstvo bosanskih Srba koristilo Sporazum o slobodi kretanja kako bi ojačalo kontrolu nad vojskom, Vijeće nije ubijeđeno da je to u suštini u suprotnosti s dokazima "da je političko rukovodstvo bosanskih Srba u svakom trenutku vršilo kontrolu nad VRS-om".⁷⁵ Memorandum UN upućuje na prijedloge i obećanja rukovodstva bosanskih Srba za sprovođenje Sporazuma o slobodi kretanja u vezi sa slobodnim kretanjem konvoja. Mada to samo po sebi ne pokazuje da su ta obećanja stvarno održana ili da su prijedlozi sprovedeni, to se može okarakterisati kao oslobađajuće.

25. Slijedi da su Izvještaj o razgovoru i Memorandum UN trebali da budu objelodanjeni optuženom "čim je to bilo moguće". Tužilaštvo ponovo nije navelo kada je dokumente dobilo u posjed. U odsustvu razjašnjenja i imajući u vidu da dokumenti nisu sačinjeni u skorije vrijeme, Vijeće smatra primjerenim da pretpostavi da tužilaštvo nije u skorije vrijeme dobilo ove dokumente i utvrđuje da je prekršilo obavezu na osnovu pravila 68 Pravilnika da potencijalno oslobađajući materijal objelodani čim je to moguće.

26. Međutim, nakon što je pregledalo odabrane stranice Izvještaja o razgovoru na koje se upućuje u Trideset sedmom zahtjevu i Memorandumu UN, Vijeće se nije uvjerilo da su dokumenti od takvog značaja da je to negativno uticalo na izradu opšte strategije odbrane ili da je njihovo kasno objelodanjivanje išlo na štetu optuženog. Slijedi da u odsustvu pokazane štete, traženo pravno sredstvo privremenog prekida postupka nije opravdano.

⁷² Trideset sedmi zahtjev, povjerljivi Dodatak B, str. 37-39. Zahtjev jedino upućuje na str. 37 i 38.

⁷³ Trideset sedmi zahtjev, povjerljivi Dodatak B, str. 37.

⁷⁴ Trideset sedmi zahtjev, par. 4.

⁷⁵ Trideset sedmi zahtjev, par. 8.

27. U vezi sa zahtjevom optuženog da se Memorandum UN uvrsti bez posredstva svjedoka, mada on može biti relevantan i može imati dokaznu vrijednost u vezi sa pitanjima iz ovog predmeta, "obaveza je strane koja podnosi dokument bez posredstva svjedoka da objasni kako se on uklapa u njegovu tezu" kako bi obezbijedila da se dokumentu odredi odgovarajući kontekst.⁷⁶ Vijeće se nije uvjerilo da je optuženi u ovom slučaju ispunio tu obavezu, pa će stoga odbiti da u spis uvrsti Memorandum UN bez posredstva svjedoka. Vijeće napominje da to ne sprečava optuženog da taj dokument podnese preko odgovarajućeg svjedoka u sudnici ili putem nekog narednog zahtjeva za prihvatanje dokumenta bez posredstva svjedoka.

B. Trideset osmi zahtjev

28. Nakon pregleda Presretnutog razgovora na koji se upućuje u Trideset osmom zahtjevu, Vijeće je utvrdilo da optuženi nije "iznio *prima facie* dokaze o mogućem oslobađajućim ili ublažujućem karakteru" ovog dokumenta.⁷⁷ Mada se u transkriptu upućuje na to da su snage bosanskih Muslimana pucale u pravcu aerodroma, Vijeće se nije uvjerilo da sadržaj transkripta "potvrđuje da su Muslimani započeli neprijateljstva u okolini aerodroma počevši od 28. maja 1992. godine".⁷⁸ Slično tome, pozivanje na aranžmane za prijevoz hrane iz Kiseljaka samo po sebi nije u kontradikciji s navodom da je rukovodstvo bosanskih Srba dogovorilo transport hrane iz Kiseljaka maja 1992. godine i da je o tome pokušalo da obavijesti UNPROFOR. Vijeće je, prema tome, utvrdilo da u tom ograničenom smislu Presretnuti razgovor ima oslobađajuću vrijednost i trebalo je da bude objelodanjen optuženom "čim je to bilo moguće". Imajući u vidu da Presretnuti razgovor nije skorijeg datuma, Vijeće smatra da je valjano pretpostaviti da tužilaštvo nije skoro dobilo taj dokument i zaključilo je da je tužilaštvo prekršilo svoju obavezu na osnovu pravila 68 Pravilnika da objelodani potencijalno oslobađajući materijal čim je to bilo moguće.

29. Međutim, nakon što je pregledalo Presretnuti razgovor, uzimajući u obzir da nije dugačak i tvrdnju tužilaštva da optuženi nije koristio presretnuti razgovor iz istog perioda u koji je bio uključen Mandić i koji je sadržao "gotovo identične informacije"⁷⁹ o tim pitanjima

⁷⁶ Odluka po zahtjevima optuženog broj 18-21 u vezi s kršenjem objelodanjivanja, par. 32, gdje se upućuje na "Odluku po Zahtjevu da se dokumentacija sa sjednica Skupštine Republike Srpske prihvate bez posredstva svjedoka", 22. jul 2010. godine, par. 11; "Odluka po Prvom zahtjevu tužilaštva za prihvatanje dokaznih predmeta bez posredstva svjedoka", 13. april 2010. godine, par. 15.

⁷⁷ Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 179.

⁷⁸ Trideset osmi zahtjev, Dodatak A.

⁷⁹ Odgovor na Trideset sedmi, Trideset osmi i trideset deveti zahtjev, par. 21, gdje se upućuje na broj 31755 na osnovu pravila 65ter.

tokom njegovog unakrsnog ispitivanja, Vijeće se nije uvjerilo da je dokument od takvog značaja da je to negativno uticalo na izradu opšte strategije odbrane optuženog ili da je njegovo kasno objelodanjivanje išlo na štetu optuženog. Slijedi da je u odsustvu dokazane štete traženo pravno sredstvo privremenog prekida postupka neopravdano.

30. Što se tiče zahtjeva optuženog da se Presretnuti razgovor označi radi identifikacije i da se uvrsti u spis bez posredstva svjedoka ako se kasnije potvrdi njegova autentičnost, Vijeće ponavlja da, mada je dokument možda relevantan i možda ima dokaznu vrijednost u vezi sa pitanjima iz ovog predmeta, "obaveza je strane koja podnosi dokument bez posredstva svjedoka da objasni kako se on uklapa u njegovu tezu" kako bi se obezbijedilo da se dokument valjano stavi u kontekst.⁸⁰ Vijeće se nije uvjerilo da je optuženi ispunio taj uslov u ovom slučaju i stoga neće označiti Presretnuti razgovor radi identifikacije kako bi se omogućilo njegovo kasnije prihvatanje bez posredstva svjedoka. Vijeće napominje da to ne sprečava optuženog da taj dokument podnese preko odgovarajućeg svjedoka u sudnici ili putem nekog narednog zahtjeva za prihvatanje dokumenta bez posredstva svjedoka koji jasno ispunjava konkretne uslove za prihvatanje dokaza bez posredstva svjedoka.⁸¹

31. Pored toga, Vijeće je utvrdilo da nije došlo do kršenja odredbi pravila 66(B) u vezi sa zahtjevom optuženog da pregleda "sve presretnute razgovore". Vijeće se uvjerilo da je tužilaštvo ispunilo svoju obavezu na osnovu pravila 66(B) pošto je optuženi još u novembru 2008. godine obaviješten, kao i ponovo u novembru 2010. godine, da su mu svi presretnuti razgovori dostupni u konkretnom dosjeu u opštoj zbirci sistema elektronskog objelodanjivanja.

C. Trideset deveti zahtjev

32. Nakon što je pregledalo Izjavu na koju se poziva u Trideset devetom zahtjevu, Vijeće je utvrdilo da optuženi nije "iznio *prima facie* dokaze o mogućem ekskulpatornom ili ublažujućem karakteru" ovog dokumenta.⁸² Mada Izjava sadrži detaljne informacije o zločinima koje su protiv Srba počinile snage bosanskih Muslimana u i u okolini Sarajeva, optuženi nije pokazao kako informacije u Izjavi negiraju navod da je granatiranje i snajpersko

⁸⁰ Odluka po zahtjevima optuženog broj 18-21 u vezi s kršenjem objelodanjivanja, par. 32, gdje se upućuje na "Odluku po Zahtjevu da se dokumentacija sa sjednica Skupštine Republike srpske prihvate bez posredstva svjedoka", 22. jul 2010. godine, par. 11; "Odluka po Prvom zahtjevu tužilaštva za prihvatanje dokaznih predmeta bez posredstva svjedoka", 13. april 2010. godine, par. 15.

⁸¹ Nalog, Dodatak A, Dio VII, par. R.

⁸² Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 179.

djelovanje koje su sprovodili Srbi bilo neselektivno ili kako potkrepljuje tvrdnju da je "ABiH lažno optuživala Srbe za istu vrstu zločina" koji se optuženom stavljaju na teret.

33. Mada se optuženi poziva na pasus u Izjavi koji sugerira da je 17. oktobra 1993. ili otprilike tog datuma "najnoviji incident granatiranja u Sarajevu prouzrokovala 10. brigada" i da su kao odgovor snage bosanskih Srba granatirale Sarajevo, Vijeće se nije uvjerilo da je ta izjava oslobađajuća ili da će ublažiti krivicu optuženog. Vijeće stoga utvrđuje da Izjava nije potencijalno oslobađajuća i da nije bilo kršenja pravila 68 Pravilnika u vezi sa njenim objelodanjivanjem.

D. Četrdeseti zahtjev

34. Tužilaštvo ne osporava da dva dokumenta na koje se upućuje u Četrdesetom zahtjevu sadrže "određeni materijal marginalne oslobađajuće vrijednosti".⁸³ Slijedi da je dokumente trebalo objelodani optuženom "čim je to bilo moguće". U odsustvu razjašnjenja tužilaštva u vezi s tim kada je došlo u posjed dokumenata i imajući u vidu da dokumenti nisu skorašnjeg datuma, Vijeće smatra valjanim da pretpostavi da je tužilaštvo prekršilo svoju obavezu na osnovu odredbi pravila 68 Pravilnika da objelodani potencijalno oslobađajući materijal čim je to bilo moguće.

35. Međutim, nakon što je pregledalo dokumenta imajući u vidu da ona nisu dugačka, kao i tvrdnju tužilaštva da je materijal koji sadrže ova dokumenta "gotovo identičan" s materijalom koji je već bio u posjedu optuženog, Vijeće se nije uvjerilo da su dokumenta od dovoljnog značaja da je to negativno uticalo na izradu opšte strategije odbrane ili da je njihovo kasno objelodanjivanje išlo na štetu optuženog. Slijedi da je u odsustvu dokazane štete traženo pravno sredstvo privremenog prekida postupka neopravdano.

36. Mada se tužilaštvo ne protivi zahtjevu optuženog da se ta dokumenta prihvate bez posredstva svjedoka, ono napominje da oni "ne pridodaju ništa suštinsko onome šta je već uvršteno u spis".⁸⁴ Vijeće ponavlja svoju konstataciju da je "obaveza strane koja podnosi dokument bez posredstva svjedoka da objasni kako se on uklapa u njenu tezu" kako bi se obezbijedilo da se dokument valjano stavi u kontekst.⁸⁵ Vijeće se nije uvjerilo da je optuženi

⁸³ Odgovor na Četrdeseti zahtjev, par. 1.

⁸⁴ Odgovor na Četrdeseti zahtjev, par. 3, 7, 17.

⁸⁵ Odluka po od osamnaestog do dvadeset i prvog zahtjeva, par. 32, gdje se upućuje na "Odluku po Zahtjevu da se dokumentacija sa sjednica Skupštine Republike srpske prihvate bez posredstva svjedoka", 22. jul 2010. godine, par. 11;

ispunio taj uslov u ovom slučaju i stoga neće uvrstiti u spis dokumenta na koje se upućuje u Četrdesetom zahtjevu. Vijeće napominje da to ne sprečava optuženog da te dokumente podnese preko odgovarajućeg svjedoka u sudnici ili putem nekog narednog zahtjeva za prihvatanje dokumenta bez posredstva svjedoka koji će jasno naznačiti njegovu relevantnost i dokaznu vrijednost i kako se uklapa u tezu optuženog.

37. Faks na koji se upućuje u Četrdesetom zahtjevu potpada pod zahtjev optuženog na osnovu pravila 66(B) koji je on podnio u junu 2010. godine za sva dokumenta čiji su autori svjedoci tužilaštva. Međutim, Vijeće se uvjerilo da je tužilaštvo djelovalo u dobroj namjeri i da je razlog što taj dokument nije ranije identifikovan bio zbog tehnoloških ograničenja koja su onemogućila da njihove računarske pretrage prepoznaju rukom ispisano ime svjedoka na faksu. Imajući u vidu činjenicu da nije bilo konkretnog krajnjeg roka za ispunjenje zahtjeva na osnovu pravila 66(B), Vijeće utvrđuje da nije bilo kršenja pravila 66(B) u vezi sa objelodanjivanjem tog dokumenta.

E. Četrdeset prvi zahtjev

38. Tužilaštvo ne osporava da Transkript na koji se upućuje u Četrdeset prvom zahtjevu sadrži "određeni materijal marginalne oslobađajuće vrijednosti".⁸⁶ Slijedi da je taj dokument trebalo objelodani optuženom "čim je to bilo moguće". Uzimajući u obzir da je dokument bio u posjedu tužilaštva od 2005. godine, Vijeće utvrđuje da je tužilaštvo prekršilo svoju obavezu na osnovu odredbi pravila 68 Pravilnika da potencijalno oslobađajući materijal objelodani čim je to moguće.

F. Četrdeset drugi zahtjev

39. Tužilaštvo ne osporava da Dnevnik na koji se upućuje u Četrdeset drugom zahtjevu sadrži ekskulpatorni materijal. Slijedi da je taj dokument trebalo objelodaniti optuženom "čim je to bilo moguće". Uzimajući u obzir da je dokument bio u posjedu tužilaštva od 2002. godine, Vijeće utvrđuje da je tužilaštvo prekršilo svoju obavezu na osnovu odredbi pravila 68 Pravilnika da potencijalno oslobađajući materijal objelodani čime je to moguće.

"Odluka po Prvom zahtjevu tužilaštva za prihvatanje dokaznih predmeta bez posredstva svjedoka", 13. april 2010. godine, par. 15.

⁸⁶ Odgovor na Četrdeset i prvi i Četrdeset drugi zahtjev, par. 1.

IV. Dispozitiv

40. Iz navedenih razloga, Pretresno vijeće prima na znanje kršenje odredbi pravila o objelodanjivanju koja su identifikovana gore u tekstu i na osnovu pravila 54, 66(A)(ii), 66(B), 68 i 68bis Pravilnika ovim:

- a) **ODOBRAVA** većinom glasova, uz suprotno mišljenje sudije Kwona, Četrdeset prvi i Četrdeset drugi zahtjev i utvrđuje da je tužilaštvo prekršilo pravilo 68 Pravilnika u odnosu na ove zahtjeve;
- b) **ODOBRAVA** većinom glasova, uz suprotno mišljenje sudije Kwona, Trideset sedmi zahtjev, Trideset osmi zahtjev i Četrdeseti zahtjev i konstatuje da je tužilaštvo prekršilo pravilo 68 Pravilnika u vezi sa ovim zahtjevima; i
- c) **ODBIJA** preostali dio Zahtjeva.

Sudija Kwon prilaže svoje djelimično suprotno mišljenje

Sastavljeno na engleskom i francuskom, pri čemu je mjerodavna verzija na engleskom jeziku.

/potpis na originalu/
sudija O-Gon Kwon,
predsjedavajući

Dana 29. marta 2011. godine
U Haagu,
Nizozemska

[pečat Međunarodnog suda]

DJELIMIČNO SUPROTNO MIŠLJENJE SUDIJE KWONA

1. Uz dužno poštovanje, ne slažem se sa većinom zbog odobravanja Zahtjeva, u cjelini ili djelimično,¹ kao i zbog toga što je utvrdila u Dispozitivu da je tužilaštvo prekršilo pravilo 68 Pravilnika iako optuženom nije nanijeta šteta zbog tih kršenja.

2. Slažem se sa većinom da su dokumenti na koje se upućuje u ovim Zahtjevima² dugo u posjedu tužilaštva, da sadrže potencijalno oslobađajući materijal i da je trebalo da budu objelodanjeni optuženom čim je to bilo moguće, i da je, shodno tome, tužilaštvo prekršilo svoju obavezu na osnovu pravila 68 Pravilnika. Međutim, u vezi sa Trideset sedmim zahtjevom, Trideset osmim zahtjevom i Četrdesetim zahtjevom, većina konkretno utvrđuje da, bez obzira na navedena kršenja odredbi pravila o objelodanjivanju od strane tužilaštva, tim kasnim objelodanjivanjem optuženom nije nanijeta šteta.³ U vezi sa Četrdeset prvim i Četrdeset drugim zahtjevom, mada većina ne donosi konkretan zaključak po navodu optuženog da mu je ovo kasno objelodanjivanje nanijelo štetu, jasno je na osnovu svega zabilježenog da optuženom nije nanijeta šteta jer je on u svom posjedu već imao detaljnije, konkretnije i opsežnije informacije o temama, kao što mu ih je dostavilo tužilaštvo. Pored toga, optuženi ne traži konkretno pravno sredstvo u odnosu na ta dva zahtjeva osim zaključka da je tužilaštvo prekršilo pravilo 68.

3. Ukoliko optuženi pretrpi štetu zbog bilo kog kršenja odredbi pravila o objelodanjivanju od strane tužilaštva, Pretresno vijeće će obezbijediti da mu se pruže odgovarajuća pravna sredstva kako se ne bi ugrozilo njegovo pravo na pravično suđenje. Takva pravna sredstva bi uključivala, na primjer, odlaganje svjedočenja svjedoka na čije svjedočenje utiče kasno objelodanjivanje, ponovno pozivanje svjedoka radi dodatnog unakrsnog ispitivanja zasnovanog na materijalu čije je objelodanjivanje zakasnjelo, privremeni prekid postupka kako bi se odbrani omogućilo da pregleda novoobjelodanjeni materijal i uključi ga u svoju tekuću pripremu za suđenje, ili u ekstremnim slučajevima, isključivanje dokaza konkretnog svjedoka.

¹ Konkretno, većina odobrava Četrdeset prvi i Četrdeset drugi zahtjev u cijelosti, a Trideset sedmi zahtjev, Trideset osmi zahtjev i Četrdeseti zahtjev djelimično.

² Izuzev Trideset devetog zahtjeva.

³ Par. 26, 29 i 35.

4. Međutim kada optuženi ne pretrpi nikakvu štetu koja proističe iz toga što je tužilaštvo prekršilo pravilo 68, kao u ovom slučaju, nepotrebno je, bespredmetno, čak je i neozbiljno donositi deklarativni zaključak da je tužilaštvo prekršilo pravilo 68 Pravilnika. To nema nikakvu svrhu.

5. Sudska praksa kaže da "ako odbrana uvjeri Sud da se optužba nije pridržavala pravila 68 Sud će [...] ispitati da li je odbrana tim nepridržavanjem oštećena, a tek će se onda okrenuti pitanju treba li izreći sankcije".⁴ Shodno tome, u odsustvu štete, optuženom neće biti odobreno pravno sredstvo, uključujući konstataciju da je tužilaštvo prekršilo odredbe pravila 68.

6. Pored toga, donošenje deklarativne odluke u situaciji kada optuženi nije pretrpio štetu kasnim objelodanjivanjem materijala na osnovu pravila 68 nije konsistentno s praksom ovog Pretresnog vijeća. U svojim prethodnim odlukama, mada bi u obrazloženjima napominjalo da je tužilaštvo prekršilo pravilo 68, Pretresno vijeće je odbijalo u potpunosti zahtjeve zbog nepostojanja štete po optuženog, bez formalne deklaracije o kršenju odredbi pravila 68 u Dispozitivu.⁵

7. Na suđenju ovog obima i raspona, kada se poziva na stotine svjedoka i kada se na prihvatanje podnosi na desetine hiljada stranica dokumenata, neopravdano je tražiti deklarativnu odluku o kršenju objelodanjivanja svaki put kada se kasno objelodani svaki potencijalno oslobađajući dokument kao kršenje pravila 68 a da se ne pokaže bilo kakva šteta po optuženog. Inače će to podstaći optuženog da nastavi da podnosi nepotrebne zahtjeve.

⁴ *Tužilac protiv Radislava Krstića*, predmet br. IT-98-33-A, Presuda, 19. april 2004. godine, par. 153.

⁵ *Tužilac protiv Karadžića*, predmet br. IT-95-5/18-T, Odluka po Trideset drugom, Trideset trećem, Trideset petom i Trideset šestom zahtjevu u vezi s kršenjem obaveze objelodanjivanja, 24. februar 2011. godine; *Tužilac protiv Karadžića*, predmet br. IT-95-5/18-T, Odluka po Tridesetom i Trideset prvom zahtjevu optuženog u vezi s kršenjem objelodanjivanja 3. februar 2011. godine; Odluka po Dvadeset devetom zahtjevu u vezi s kršenjem obaveze objelodanjivanja, 11. januar 2011. godine; *Tužilac protiv Karadžića*, predmet br. IT-95-5/18-T, Odluka po zahtjevima optuženog broj 17bis i dvadeset osam u vezi s kršenjem objelodanjivanja, 16. decembar 2010. godine; *Tužilac protiv Karadžića*, predmet br. IT-95-5/18-T, Odluka po Dvadeset sedmom zahtjevu optuženog u vezi s kršenjem objelodanjivanja, 17. novembar 2010. godine; *Tužilac protiv Karadžića*, predmet br. IT-95-5/18-T, Odluka po Dvadeset drugom, Dvadeset četvrtom i Dvadeset šestom zahtjevu optuženog u vezi s kršenjem objelodanjivanja, 11. novembar 2010. godine; *Tužilac protiv Karadžića*, predmet br. IT-95-5/18-T, Odluka po zahtjevima optuženog broj 18-21 u vezi s kršenjem objelodanjivanja, 2. novembar 2010. godine; *Tužilac protiv Karadžića*, predmet br. IT-95-5/18-T, Odluka po Sedamnaestom zahtjevu optuženog za utvrđivanje kršenja objelodanjivanja i pravne mjere, 29. septembar 2010. godine; *Tužilac protiv Karadžića*, predmet br. IT-95-5/18-T, Odluka po zahtjevima optuženog broj 11-15 da se utvrdi kršenje objelodanjivanja i mjere za njegovo otklanjanje, 24. septembar 2010. godine; *Tužilac protiv Karadžića*, predmet br. IT-95-5/18-T, Odluka po Devetom i Desetom zahtjevu optuženog da se utvrdi kršenje objelodanjivanja i mjere za njegovo otklanjanje, 26. avgust 2010. godine; *Tužilac protiv Karadžića*, predmet br. IT-95-5/18-T, Odluka po sedmom i osmom zahtjevu optuženog da se utvrdi kršenje objelodanjivanja i mjere za njegovo otklanjanje, 18. avgust 2010. godine; *Tužilac protiv Karadžića*, predmet br. IT-95-5/18-T, Odluka po trećem, četvrtom, petom i šestom zahtjevu optuženog da se utvrdi kršenje objelodanjivanja i mjere za njihovo otklanjanje, 20. jul 2010. godine; *Tužilac protiv Karadžića*, predmet br. IT-95-5/18-T, Odluka po drugom zahtjevu optuženog da se utvrdi kršenje objelodanjivanja i mjere za njegovo otklanjanje, 17. jun 2010. godine.

8. Kao zaključak, u odsustvu pokazane štete, zahtjev optuženog za izjašnjanje da je tužilaštvo prekršilo obaveze objelodanjivanja na osnovu odredbi pravila 68 treba odbiti. Iz tih razloga, ja bih u potpunosti odbio Trideset sedmi zahtjev, Trideset osmi zahtjev, Četrdeseti zahtjev, Četrdeset prvi zahtjev i Četrdeset drugi zahtjev.

/potpis na originalu/
sudija O-Gon Kwon

Dana 29. marta 2011. godine
U Haagu,
Nizozemska

[pečat Međunarodnog suda]